

PSIHOLOGIA DEZVOLTĂRII UMANE

www.editurauniversitara.ro

FLORINDA GOLU

**PSIHOLOGIA DEZVOLTĂRII
UMANE**

www.editurauniversitara.ro

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Coperta: Angelica Mălăescu

Copyright © 2010
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33,
Sector 1 , București
Tel./Fax: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (C.N.C.S.I.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GOLU, FLORINDA

Psihologia dezvoltării umane / Florinda Golu. - București :
Editura Universitară, 2010
Bibliogr.
ISBN 978-973-749-865-6

159.922

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Universitare

---

Distribuție: tel/fax: (021) 315.32.47
(021) 319.67.27
comenzi@editurauniversitara.ro

ISBN 978-973-749-865-6

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
----------------------	---

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul I – Dezvoltarea umană	15
1.1. Apariția psihologiei dezvoltării. Conceptul de dezvoltare	16
1.1.1. Repere istorice în apariția și evoluția psihologiei dezvoltării	16
1.1.2. Conceptul de dezvoltare	21
1.2. Caracteristici ale dezvoltării umane	26
1.2.1. Durata și stadialitatea dezvoltării	26
1.2.2. Mecanisme și factori explicativi ai dezvoltării	32
1.2.3. Metode de investigare	38
1.2.4. Teoriile dezvoltării umane	44
Capitolul II – Perioada prenatală	49
2.1. Concepția. Dezvoltarea prenatală	50
2.2. Influențe prenatale. Factori de risc	55
2.3. Pregătirea pentru parentalitate	60
Capitolul III – Nașterea. Nou-născutul (Stadiul sugarului)	61
3.1. Nașterea. Etapele nașterii	62
3.2. Depresia post-natală și legătura părinte – copil	65
3.3. Nou-născutul	68
3.3.1. Caracteristicile generale ale nou-născutului	68
3.3.2. Dezvoltarea motorie. Reflexele nou-născutului	71
3.3.3. Dezvoltarea abilităților de învățare	74
3.3.4. Dezvoltarea perceptivă și intelectuală	77
Capitolul IV – Copilăria mică (antepreșcolaritatea)	83
4.1. Repere generice ale dezvoltării	84
4.2. Dezvoltarea cognitivă	87
4.3. Comunicarea și limbajul	90
4.4. Dezvoltarea emoțională. Atașamentul	96
4.5. Dezvoltarea psiho-socială. Importanța climatului familial	101
4.6. Formarea conștiinței de sine	104

Capitolul V – Preșcolăritatea	107
5.1. Caracteristici generale ale perioadei preșcolare	108
5.2. Creșterea fizică și dezvoltarea motorie	111
5.3. Dezvoltarea intelectuală	113
5.4. Limbajul și comunicarea cu ceilalți	117
5.5. Structurile emoționale și de personalitate ale preșcolarului	119
5.6. Identitatea de gen, constanța și consistența genului	129
5.7. Jocul	130
5.8. Învățarea la vârsta preșcolară	138
Capitolul VI – Mica școlaritate	143
6.1. Aspecte generale ale micii școlarități. Dezvoltarea fizică și motorie	144
6.2. Dezvoltarea intelectuală	145
6.3. Dezvoltarea limbajului. Abilitățile de comunicare. Scris-cititul	149
6.4. Mediul școlar. Învățarea	155
6.5. Influențe familiale	160
6.6. Dezvoltarea morală	168
6.7. Dezvoltarea socială și de personalitate	170
6.8. Imaginea de sine. Stima de sine	176
Capitolul VII – Preadolescența	183
7.1. Aspecte generale ale creșterii, dezvoltării și maturizării în preadolescență	184
7.2. Dezvoltarea cognitivă în perioada preadolescenței	189
7.3. Maturizarea afectivă, morală și de personalitate	194
7.4. Dezvoltarea socială și de sine	196
7.5. Influențe ale mediului școlar: expectații și percepții sociale	198
Capitolul VIII – Adolescența	203
8.1. Evoluția concepțiilor și studiilor cu privire la perioada adolescenței. Teorii	204
8.2. Caracterizarea generală a adolescenței	206
8.3. Dezvoltarea fizică. Impactul psihologic al transformărilor fizice ...	209
8.4. Dezvoltarea socială și de personalitate	213
8.5. Criza de originalitate	215
8.6. Relațiile cu părinții și conflictul dintre generații	219
8.7. „Cine sunt eu?” sau în căutarea identității de sine	221
8.8. Adolescența – vârsta conturării opțiunilor școlare și profesionale .	227

PARTEA A DOUA

Capitolul IX – Tinerețea	233
9.1. Creștere și maturizare personală	234
9.2. Dezvoltarea intelectuală	240
9.3. Dezvoltarea socială și de personalitate	243
9.4. Stiluri de viață	249
9.4.1. Iubirea și cuplul	250
9.4.2. Căsătoria	253
9.4.3. Divorțul	256
9.4.4. Parentalitatea	257
9.5. Dezvoltarea vocațională. Alegerea carierei	260
9.5.1. Teoriile luării deciziei vocaționale	261
9.5.2. Stadiile împlinirii vocaționale	263
9.5.3. Alegerea profesiei	265
Capitolul X – Maturitatea	271
10.1. Caracterizarea generală a perioadei maturității	272
10.2. Funcționarea intelectuală și creativă: declin sau productivitate?	274
10.3. Criza vârstei de mijloc	275
10.4. Dezvoltarea socială și de personalitate	276
10.5. Învățarea la vârsta adultă, învățarea permanentă	279
10.6. Profesia și stresul ocupațional	280
Capitolul XI – Bătrânețea	285
11.1. Particularitățile vârstei	286
11.2. Teorii explicative ale procesului îmbătrânirii	291
11.3. Alternative pentru vârstnici	292
11.4. Funcționarea socială și de personalitate	294
11.5. Implicații sociale ale bătrâneții	297
11.6. Teoriile adaptării la bătrânețe	298
Capitolul XII – Sfârșitul vieții. Moartea	301
12.1. Conceptul de moarte	301
12.2. Diversitatea percepțiilor și atitudinilor față de moarte	303
12.2.1. Perspective istorice și culturale	303
12.2.2. Perspectivele vârstelor	304
12.3. Atitudini în fața morții. Fazele morții	305
Bibliografie	312

CUVÂNT ÎNAINTE

Problematika dezvoltării, în general, a celei psihice, în special, a intrat demult în aria de preocupări a multor categorii de oameni de știință – filosofi, sociologi, antropologi, medici, biologi, psihologi, pedagogi – și continuă să fie și în prezent o permanență a unor studii complexe, interdisciplinare, axate pe investigarea aprofundată a mecanismelor genezei psihice și a legităților care guvernează constituirea, evoluția și funcționarea psihismului de-a lungul vârstelor omului.

Tema este de mare actualitate teoretică și practică, deoarece deslușirea procesului de prefigurare timpurie, încă din perioada prenatală, a unor structuri psihice elementare și apoi de îmbogățire, maturizare și diversificare a lor succesivă, pe parcursul vieții individului, ne furnizează chei de înțelegere a ceea ce este constant și variabil în devenirea psihologică a ființei umane, a ceea ce înseamnă normalitate și abatere de la normalitate în acest proces.

Este evident că, în funcție de imaginea pe care o avem asupra dinamicii interne a evoluției psihice – care începe în zorii copilăriei, continuă în adolescență și se împlinește la tânăr, adult și vârstnic – se pot structura anumite modalități de raportare practică la personalitatea celui care se dezvoltă și la conduita lui de răspuns specifică pentru un anumit segment de timp din istoria sa individuală.

Lucrarea Florindei Golu, intitulat sugestiv „Psihologia dezvoltării umane”, reprezintă o încercare reușită, de înaltă ținută științifică, de a răspunde, în termeni contemporani, acestor probleme complexe, spinoase, dar fascinante privind ivirea psihismului în zorii plămădirii ființei umane și înscrierea evoluțiilor și involuțiilor lui pe axa timpului, până la momentul final al vieții.

Autoarea intuiește și demonstrează, cu o mare bogăție de fapte și argumente științifice, furnizate de literatura de specialitate consultată și de rezultatele unor cercetări inedite, efectuate de ea însăși, că la baza acestui proces de geneză psihică, rolul decisiv revine modului cum conlucrează factorii ereditari, ambientali și educaționali, văzuți ca aflându-se într-o relație de întrepătrundere, coevoluție și modelare reciprocă.

Această optică metodologică – sistemică și interacționistă – străbate ca un fir roșu întreaga lucrare, regăsindu-se în forme specifice în cadrul analizei fiecărui stadiu al dezvoltării. Ea este utilizată de autoare ca fundament explicativ a ceea ce este comun, constant și variabil pentru indivizii aparținând aceleiași perioade de vârstă, dar, practic, aflați pe paliere diferite ale dezvoltării. Pe traseele dezvoltării se îmbină sistematic

similarul, omogenul cu diferitul, generalul cu particularul și cu unicitatea individualului.

Structurată pe douăsprezece capitole, lucrarea Florindei Golu oferă o viziune panoramică asupra spectacolului înlănțuirii ciclurilor vieții, cu aspectele lor de contrast, schimbătoare, cu continuitățile și discontinuitățile lor. Se insistă, cu temei, pe momentele tensionale, conflictuale, de criză, generatoare de noi motivații ale dezvoltării, care imprimă acesteia caracterul de proces frământat, dramatic, în contextul căruia individul se află într-o continuă și febrilă căutare de sine. Vârstele și stadiile dezvoltării sunt diferite, cu profiluri psihologice distincte, dar nu sunt delimitate strict, rigid, prin granițe de netrecut. Dimpotrivă, orice nou stadiu se prepară în sânul stadiului precedent și oferă, la rândul lui, premisele trecerii către stadiul următor. De aici aspectul de istorie unică și unitară a evoluției în timp a ființei umane, care rămâne tot timpul ea însăși, identică cu sine, dar care, în același timp, acumulează și asimilează variate modificări – cognitive, emoționale, comportamentale, acționale – adaptându-se la noile statute și roluri pe care societatea i le scoate în cale pe fiecare nou palier de vârstă.

Desigur că, încercând să se adapteze la cerințele și prescripțiile sociale, actorii dezvoltării lunecă adesea pe panta anumitor derapări, abateri, deviații de la modelele psihocomportamentale expectate. Se produc așa-numitele „erori de dezvoltare”, care, necorectate la timp, prin mecanisme educaționale, pot să-l coste scump pe individ, întârziindu-i evoluția și reducându-i potențialul adaptativ în raport cu viața familială, profesională, personală. Autoarea este foarte atentă la aceste posibile evoluții deformatate, anomice, le identifică, le semnalează celor interesați și schițează strategii ameliorative.

Dincolo de prim-planul analizei, care curge natural, fluent pe un făgaș structurat, am zice, algoritmic și constant menținut de autoare, construcția lucrării conține și un plan secund, care îmbracă forma unor casete, tabele și imagini, aferente textului, conținând numeroase analize de caz, informații exemplificative, materiale iconice care dau suport și substanță tratării teoretice și care determină ca, pe ansamblu, textul să devină foarte convingător, iar lectura lui foarte plăcută.

Autoarea evită stilul linear, simplist, superficial de biografieri descriptiv-narativă a evoluției psihice a omului și trece la o abordare mai apropiată de realitate, îmbinând descrierea cu analiza explicativă aprofundată. Această calitate, asociată într-o manieră fericită cu modul de conducere a discursului științific, care este unul concret, flexibil, atrăgător, convingător, determină ca portretul psihologic al omului, cu diversele lui componente, configurate și eșalonate cronologic, să capete coerență, nuanță și culoare, să devină unul viu, impregnat de luminile, dar și de umbrele proprii fiecărei perioade de vârstă și definitoriu pentru fiecare individualitate

în parte. Toate acestea credem că îl vor motiva pe cititor să zăbovească cu interes asupra textului și să realizeze o lectură agreabilă și profitabilă.

Lucrarea Florindei Golu se înscrie în tradiția școlii psihologiei românești, cu rezultate remarcabile în domeniul analizei longitudinale a evoluției omului, a modului cum face el diverse achiziții psihice, cum le gestionează și cum se preocupă de multiplicarea lor – analiză al cărei inițiator și exponent de marcă este prof. Ursula Șchiopu.

Recomandăm, cu toată căldura, cititorilor – psihologi și nepsihologi – cartea Florindei Golu, având convingerea că vor găsi în ea atât o informație bogată, diversă, modernă despre dezvoltarea psihică a omului cât și sugestii, metode și tehnici de explorare a universului evolutiv al psihismului și, implicit, de îmbunătățire a performanțelor cunoașterii de sine și a altora.

Prof. Univ. Dr. Pantelimon Golu

www.editurauniversitar.ro

PARTEA ÎNTÂI

www.editurauniversitara.ro

Capitolul I – Dezvoltarea umană

1.1. Apariția psihologiei dezvoltării. Conceptul de dezvoltare

1.1.1. Repere istorice în apariția și evoluția psihologiei dezvoltării

1.1.2. Conceptul de dezvoltare

1.2. Caracteristici ale dezvoltării umane

1.2.1. Durata și stadialitatea dezvoltării

1.2.2. Mecanisme și factori explicativi ai dezvoltării

1.2.3. Metode de investigare

1.2.4. Teoriile dezvoltării umane

CAPITOLUL I

DEZVOLTAREA UMANĂ

Concepte cheie: dezvoltare, teorii ale dezvoltării, stadialitatea dezvoltării, factorii dezvoltării

1.1. Apariția psihologiei dezvoltării. Conceptul de dezvoltare

1.1.1. Repere istorice în apariția și evoluția psihologiei dezvoltării

Încă de timpuriu, Platon amintea în scrierile sale de existența unor diferențe înnăscute în aptitudinile umane, ce trebuie luate în considerare în creșterea și educarea copilului. În Evul Mediu, se pune accent pe elementele de moralitate și exista concepția conform căreia oamenii se nasc corupți și păcătoși și, prin urmare, era nevoie de o educație dură și aspră pentru a le „corecta” depravarea.

În secolul XVII, natura umană este reabilitată: oamenii se nasc inocenți și primitivi, dar sunt corupți de societate și, de aceea, se impune o puternică disciplină și o educație morală riguroasă. În secolul XVIII, concepția fundamentală se axează pe ideea conform căreia copiii se nasc cu aceleași tendințe și abilități și este nevoie de educație pentru a le forma ideile și concepțiile individuale, deci pentru a-i diferenția.

Bazele psihologiei diferențiale au fost puse de la 1900, inițial prin scrierile filosofice ale psihologilor pre-experimentali, urmate de încercările astronomilor de a realiza măsurători precise ale diferențelor individuale în ceea ce privește timpii de reacție.

Punctul marcant a fost dat de apariția metodelor experimentale în psihologie, împreună cu studiile de laborator și studiile de psihologie comparată. Au urmat influențele contemporane în domeniul testărilor psihologice (Cattell, Binet, Terman, Wechsler), antropologia, psihologia socială, metodele statistice (Galton, Pearson, Fischer), studiile de psihologie animală, etc. Astfel, după cum arată Anne Anastasi (1958), a căpătat contur ideea universalității diferențelor individuale în cadrul tuturor speciilor.

Un moment crucial în evoluția concepțiilor despre psihologia dezvoltării a fost publicarea cărții „Originea speciilor” de Charles Darwin, în 1859. Aspectele esențiale ale teoriei sunt următoarele: toate populațiile diferitelor specii tind să producă mai mulți indivizi decât pot supraviețui; în

interiorul oricărei populații de indivizi are loc o luptă pentru supraviețuire, dar există varietăți care au șansa de a fi mai bine adaptate pentru supraviețuire decât altele; indivizii mai bine adaptați vor transmite urmașilor avantajele genetice, același lucru fiind valabil și pentru indivizii mai puțin dotați pentru supraviețuire. În acest mod, se realizează o selecție naturală, atât pentru supraviețuire, cât și pentru extincție.

Lucrările lui Darwin au încurajat **dezvoltarea psihologiei comparate**. La scurt timp după apariția „Originii speciilor” a crescut considerabil interesul pentru studiul asemănărilor dintre animale și ființele umane. Subiectul a devenit foarte popular, constituind subiectul a numeroase articole apărute în publicații de specialitate, dar și în publicații culturale sau de divertisment. Articolele investigau o gamă largă de subiecte uneori de-a dreptul hilare, de genul: capacitățile mentale ale elefantului (Hornday, 1883); inteligența furnicilor (Romanes, 1881); rolul reginei la furnici și la albine (Wheeler, 1906); formarea deprinderilor la broasca țestoasă (Yerkes, 1900); copiii și maimuțele (Buckman, 1895); ori moralitatea la animale (Leuba, 1928).

Mare parte a articolelor apărute în acea vreme aveau caracter pur anecdotic, fiind mai mult relatări subiective venite din partea posesorilor sau iubitorilor de animale. Pe lângă aceste „povestioare”, au apărut și articole serioase scrise de specialiști devotați studiului psihologiei comparate. Dintre aceștia, se evidențiază George John Romanes (1848 - 1894), un biolog englez care s-a inspirat din lucrarea „Originea speciilor”, a lui Darwin. Eforturile lui Romanes s-au îndreptat către posibilitatea întemeierii unei psihologii comparate, dar a fost criticat pentru că și el se folosea de relatări individuale referitoare la faptele remarcabile ale unor animale. Romanes era perfect conștient de necesitatea stabilirii unor principii generale rigurose definite, din păcate nu a reușit să impună acest lucru lucrărilor sale, care au fost acuzate de exces de anecdotic, antropomorfism cu o notă de senzational.

Teoria lui Darwin a avut un impact major asupra **psihologiei dezvoltării**. Ca urmare a publicării lucrării „Originea speciilor”, apare o mișcare consacrată studiului copilului, ai cărei promotori susțineau teoria evoluționistă.

Studiul dezvoltării copilului, asemeni noii psihologii comparate, a stârnit, cum era de așteptat, interesul public, copilul devenind „obiect de studiu” de importanță majoră. Accentul pus de către Darwin pe supraviețuire și adaptare sau pe forța modelatoare a mediului ambiant a jucat un rol important în definirea principiilor psihologiei copilului. După Darwin, frontierele psihologiei s-au extins. Studiul detaliat al proceselor senzoriale a fost completat de o psihologie mai practică, interesată de

educație, de locul de muncă, de casă și de acele instituții și împrejurări ce pot influența adaptarea.

Preocuparea pentru dezvoltarea copilului a crescut în perioada următoare, datorită schimbărilor generale, la nivel social, care s-au produs în Europa și America. În secolul XIX, revoluția industrială a făcut ca mediul în care copiii creșteau și se dezvoltau să se schimbe foarte mult, trecând de la viața la țară și munca agricolă, la munca în fabrici. S-au dezvoltat cartiere de muncitori în orașele industriale, iar copiii au devenit o responsabilitate în plus, atât pentru părinți, cât și pentru societate. Au apărut astfel școlile publice pentru copii, pentru a avea pe cineva care să-i supravegheze pe cei mici, atunci când părinții erau la muncă. Foarte mulți copii lucrau în fabrici și mine de la o vârstă fragedă, în condiții periculoase și nesănătoase. Aceste condiții au devenit o problemă socială.

În 1833, „The Factories Inquiries Committee” (Comisia de Anchete pentru Fabrici) din Anglia a efectuat un studiu asupra capacității de muncă a copiilor. Au concluzionat că o zi de muncă de 12 ore este acceptabilă pentru un copil. Nici chiar cei care au propus doar 10 ore de muncă nu au luat în considerare efectele pe termen lung; au propus, în schimb, înlocuirea a două ore de muncă cu educație religioasă și morală. (Lomax, Kagan & Rosenkrantz, 1978, în Cole și Cole, 1989). Alte studii au arătat că acei copii care lucrau la moară erau mai scunzi și mai slabi decât copiii care nu lucrau. Studiile asupra dezvoltării intelectuale au arătat că aceasta variază foarte mult în funcție de familie și de experiență individuală.

Spre finalul secolului XIX, au început să apară organizații care să susțină și să promoveze studiul copiilor. În 1890 s-a format „Asociația de Studiu al Copilului” de către G. Stanley Hall și a apărut primul ziar dedicat dezvoltării copilului, intitulat „Pedological Seminary”. Au început să se organizeze acțiuni caritabile pentru copii, iar în 1912 s-a format „The US Children’s Bureau”, în scopul monitorizării condițiilor de muncă pentru copii. Ulterior, au început să apară departamente pentru studierea dezvoltării copilului în majoritatea universităților.

Studiile arată faptul că termenii de copil/copilărie sunt relativ recent, de exemplu, sărbătorirea zilei de naștere a unui copil a apărut abia în secolul XVII. Sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX aduc trecerea de la abordarea pasivă a copilului, care acceptă și se supune părintelui, la o abordare încărcată de activism, în care copilul devine agent activ în dezvoltarea și evoluția sa.

Psihologia dezvoltării, ca ramură distinctă a sistemului științelor psihologice generale, a apărut o dată cu lucrările lui G. Stanley Hall, ca fondator al psihologiei dezvoltării copilului și adolescentului, urmate de preocupările lui A. Gesell de a utiliza metode creative în studiul dezvoltării copiilor (imagini, oglinzi unidirecționale, filme observaționale), pentru a

descoperi patternuri ale comportamentului infantil și de studiile lui L. Terman, în urma cărora acesta a elaborat standarde mentale pentru perioadele copilăriei și adolescenței.

O dată cu evoluțiile sociale, culturale și politice, psihologia dezvoltării a căpătat un avânt din ce în ce mai amplu. Psihologia dezvoltării s-a dezvoltat treptat, s-au creat metode de cercetare variate și au apărut numeroase studii despre dezvoltare. Psihologii au început să fie prezenți în spitale, centre pentru copii, școli, clinici. Ei evaluează copiii și recomandă metode de asistare în situații dificile, crează medii speciale pentru susținerea dezvoltării optime.

Psihologia dezvoltării recunoaște că schimbarea este un proces de lungă durată, în care individul trebuie însoțit, asistat și ghidat, în fiecare moment al vieții lui. Scopul final al ei este înțelegerea naturii umane și mecanismele dezvoltării acesteia.

În contemporaneitate, psihologia dezvoltării a făcut saltul de la descrierea perioadelor de viață ale omului, la identificarea modului în care anumiți factori influențează aceste perioade și care sunt transformările ce se petrec, iar în final, la creșterea interesului pentru studiul diferențelor interindividuale.

Caseta 1. Studiu: Un copil al naturii?

În iarna anului 1800, într-un cătun din provincia franceză Aveyron, a apărut un copil care a stârnit atenția locuitorilor. Au spus că este o bestie sălbatică, întrucât săpa după rădăcini, se cățara în copaci, înota în râuri și alerga foarte repede în patru labe. Curînd, toată lumea a venit să-l vadă.

Printre curioși se afla și un comisar al Guvernului, care l-a luat pe copil acasă și l-a hrănit. Copilul părea să aibă aproximativ 12 ani, dar ignora orice formă de civilizație care îi era oferită: rupea hainele de pe el, nu mânca niciun fel de carne, preferând cartofii cruzi, rădăcinile și alunele. Nu scotea sunete și era indiferent la vocea umană. În raportul său, comisarul a concluzionat că acest copil trăise singur încă din copilăria timpurie, „era străin de nevoile și obiceiurile sociale; avea ceva extraordinar în comportament, care îl apropia de statutul de animal sălbatic.” (Lane, 1976, p. 8-9, în Cole și Cole, 1989).

Raportul comisarului a stârnit curiozitatea în Paris, copilul fiind cunoscut sub numele de „Copilul sălbatic din Aveyron”. S-a crezut că el va oferi răspunsuri asupra naturii umane, subiect care era disputat de decenii între filosofi și oamenii politici. Întrebările ridicate au fost:

- Ce ne diferențiază de animale?
- Ce s-ar întâmpla dacă am crește total izolați de societatea umană?
- În procesul devenirii noastre, cât datorăm educației și cât caracteristicilor înnăscute?

Foarte mulți oameni au sperat ca băiatul să aibă un caracter nobil, ceea ce ar fi demonstrat teoria conform căreia copiii se nasc buni, dar sunt corupți de societate. Dar în locul unui copil bun prin natura sa, au descoperit o ființă inadaptată, care nu putea vorbi și care mergea mai mereu în poziție patrupedă. Arăta ca un copil închis într-un loc pentru deficienți mentali și bolnavi psihic. Medicii l-au diagnosticat ca deficient mental și au recomandat închiderea lui într-un azil.

Jean-Marc Itard (1774-1838) a contestat diagnosticul, argumentând că deficiențele lui sunt cauzate de izolarea de societate, care nu i-a permis să-și dezvolte abilitățile sociale. Itard susținea că ceea ce-l face pe „Copilul sălbatic” diferit, nu este deficiența lui mentală, ci abilitatea lui extraordinară de a supraviețui de unul singur.

Itard s-a ocupat personal de copil, vrând să arate că, de fapt, mediul este cel care modelează comportamentul uman.

Copilul, numit Victor, a făcut progrese rapide la început: a învățat să transmită nevoi simple, să identifice câteva cuvinte, a dezvoltat afecte pentru câteva persoane care aveau grijă de el, însă nu a învățat deloc să vorbească. Nu a dezvoltat interese sexuale și nu a reușit să se adapteze vieții sociale.

După cinci ani, Itard a abandonat experimentul, deoarece Victor nu făcuse suficiente progrese și Itard nu mai știa ce altceva ar mai fi putut lucra cu el. A fost trimis să trăiască în continuare sub supravegherea unei femei și a murit în 1828.

Victor și Itard

A lăsat încă deschisă întrebarea asupra naturii umane și influența societății în dezvoltarea omului. Majoritatea medicilor au concluzionat că totuși avea deficiențe mentale de la naștere, însă nu este cert.

Dat fiind că Victor și-a petrecut copilăria singur și că a fost găsit după ce trecuse de perioada în care limbajul poate fi achiziționat, este posibil ca el să fi fost totuși un copil normal la naștere. Este posibil și ca